

فرهنگنامه زنان

ایران و جهان

سرور استاد: محمدرضا سهرابی

دیر علمی: مهناز مقدسی

فرهنگنامه
زنان ایران و جهان

معرفی:

این کتاب شامل شرح حال و زندگی حدود دو هزار شخصیت است که در تاریخ و فرهنگ بشری نقش داشته‌اند. در این اثر بدون داوری نقش مثبت یا منفی افراد، زندگی و فعالیت‌هایشان آورده شده است. شخصیت‌های مهم در همه رشته‌ها انتخاب شده‌اند، رشته‌هایی چون ادبیات، هنر، علوم طبیعی، علوم اجتماعی، ورزش، و نیز شخصیت‌های اسطوره‌ای و داستانی نامشان در این کتاب یافت می‌شود. از ویژگی‌های این اثر، که آن را از آثار مشابه خود متمایز ساخته است، وسعت موضوعات و رشته‌هاست، بدین معنا که برخی شخصیت‌ها در این اثر نخسیتن بار است که به مخاطبان ایرانی معرفی می‌شوند، از جمله در حوزه ورزش، علوم پایه همچون نجوم، ریاضی، شیمی، پزشکی، که شخصیت‌های شاخص آن‌ها تاکنون در هیچ اثری مطرح نشده‌اند. این اثر شخصیت‌های مهم را تا زمان حاضر دربردارد و مانند دیگر آثار مشابه فقط به درگذشتگان نپرداخته، لذا شخصیت‌هایی که زنده و فعال‌اند نیز در این کتاب آمده‌اند. در این کتاب فقط به ذکر احوال و آثار اکتفا نشده و بلکه گاه نقدها و نظرها و تحلیل‌هایی، بدون داوری شخصی، در آن

گنجانده شده است.

مخاطبان اصلی این فرهنگ‌نامه عموم خوانندگان‌اند. تلاش بر این بوده که مقالاتی روان و عاری از کلمات و اصطلاحات تخصصی ناآشنا عرضه شود تا برداشت خواننده، پس از خواندن هر یک از زندگی‌نامه‌ها، این باشد که گویی قصه‌ای کوتاه خواننده یا فیلمی کوتاه دیده است. هرچند نگاهی به پژوهشگران نیز داشته و تلاش شده بیشترین اطلاعات با کمترین کلام منتقل شود و منابعی برای پژوهش در اختیارشان قرار داده، ضمن آنکه مطالب نیمه تخصصی در مقالات را حذف نکرده تا خواننده اهل فن نیز از آن بهره‌گیرد.

در بین شخصیت‌های این فرهنگ‌نامه، گاه نام افرادی به چشم می‌خورد که از نگاه ملی و حتی جهانی، شخصیت‌هایی مورد تایید نیستند، اما ذکر نام و سرگذشت آنها در این کتاب لزوماً به منزله تایید آنها نیست. ذکر نام و شرح زندگی این گونه افراد صرفاً برای هرچه کامل‌تر شدن این اثر و ارائه اطلاعات لازم به علاقه‌مندان و پژوهشگران است؛ زیرا همان‌طور که ذکر نام و سرگذشت شخصیت‌هایی مانند «هیتلر» در فرهنگ‌نامه مردان کاملاً متداول است و به معنای تایید کردار و رفتار آنها نیست.

ساختار :

۱. پدیدآورندگان فرهنگ‌نامه زنان ایران و جهان: این کتاب حاصل کار بیش از ۲۰۰ مؤلف، مترجم، ویراستار و ... است.

۲. فهرست کلی

۳. سخن سرویراستار: توسط محمدرضا سهرابی در اردیبهشت ماه ۱۳۹۴ نوشته شده است.

(ص ۹-۱۰)

۴. پیش‌گفتار: توسط دبیر علمی، مهناز مقدسی نوشته شده است. (ص ۱۱-۱۶)

۵. منابع بازبینی شده برای استخراج مدخل‌ها به ترتیب الفبایی عنوان منبع فارسی و سپس انگلیسی (ص ۱۷-۱۸)

۶. فهرست مقالات به ترتیب الفبایی اسامی: کتاب نظمی الفبایی دارد. جلد اول شامل حروف «آ» تا «ژ» و جلد دوم حروف «س» تا «ی» می‌شوند.

«ال» در ابتدای اسامی عربی در نظر گرفته نشده ولی «ال» وسط کلمات را در نظم الفبایی منظور شده است. انتخاب اسامی بر اساس ضبط اعلام است؛ یعنی ضبطی که به مستند اسامی در کتابخانه ملی نزدیک است و به ندرت نام اشهر انتخاب شده اما با ارجاع، مخاطبان به ضبط برگزیده هدایت شده‌اند. (ص ۱۹-۴۶)

۷. در همه مقالات، پس از سرمدخل (نام شخص)، سال تولد و فوت در پرانتز و بین آنها خط تیره آمده است. عدد سمت راست تولد و عدد سمت چپ تاریخ درگذشت است و در صورت عدم وجود یکی از آن دو، جای خالی گذاشته شده است. در مورد کسانی که بیش از ۱۰۰ سال از زندگی‌شان گذشته بود و احتمال درگذشت آنها بوده، دو رقم اول سال همراه با علامت سوال ذکر شده است.

در مورد ساختار مقالات، سعی بر آن بوده مطالب سیری تاریخی داشته باشند، اشاره به دوران رشد و بالندگی، تحصیلات، سفرهای احتمالی، فعالیت‌ها و آثار از اهم مطالب مقالات است؛ به زندگی شخصی افراد بسیار گذرا اشاره شده؛ تاثیر مثبت یا منفی آنها بدون داوری ذکر شده، و در پایان مقاله اهمیت هر شخصیت در حوزه فعالیتش آورده شده که این قسمت، مستند به منابع یا برگرفته از مطالب مندرج در مقاله است.

برای گزینش و انتخاب شخصیت‌های ایرانی معاصر و در قید حیات شاخصه‌هایی برگزیده شده‌اند، از جمله اینکه شخصیت‌ها باید تا پیش از دهه ۱۳۸۰ش در حوزه فعالیت خود مطرح شده باشند، مثلاً بازیگران و هنرمندانی را که تا پیش از این دهه جوایزی برده یا بازیگران مطرح سینمای ایران

و جهان شده بودند، انتخاب شد. افزودن عکس، برای آگاهی‌بخشی بیشتر، از نکات مهم این کتاب است. تلاش شده تصویرهای آشنایی از شخصیت‌ها گزینش شود و از درج عکس‌های ناواضح و بی‌کیفیت پرهیز شود.

در این کتاب جز اختصارات متداول، اختصاری به کار نرفته است.

نام مؤلف و منابع (بر اساس نام کتاب) مورد استفاده هر مقاله در پایان آن ذکر شده است.

۸. نمودار: دسته‌بندی موضوعات را به صورت نمودار نشان می‌دهد. (ص ۱۵۰۳-۱۵۱۱)

۹. نمایه: در زمان تنظیم مدخل‌نامه، نموداری تهیه شده بود که در پایان کار الگویی برای تنظیم نمایه موضوعی کتاب شد. در این نمودار از رده‌بندی‌های معتبر استفاده شده است؛ اما بنابر ضرورت تغییراتی ایجاد شده است. در این نمایه موضوعاتی همچون «دین» کلی در نظر گرفته شده و در مواردی تقسیمات جزئی‌تر آورده شده است. برخی اشخاص که به چند حوزه مربوط بودند، در همه حوزه‌ها ذکر شده‌اند. در مواردی برای پرهیز از تکرار، از جمله در بخش سیاست «ملکه» و «شاهدخت» از «وابستگان حکومت/سلطنت» مجزا شده است. (ص ۱۵۱۳-۱۵۴۶)